

Učiteljski Tovariš.

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Regulacija učiteljskih plač. — Naši uzori. — „Brezvestna gonja.“ — Zmes. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Regulacija učiteljskih plač.

„Denar se dobi, ako se hoče.
Dobimo ga, da plačamo učitelje!“
Dr. H. Tuma.

„Savez dalmatinskih učitelja“ je uložila na visoki deželni zbor dalmatinski za izboljšanje učiteljskih plač sledečo prošnjo:

Visoki Sabore!

Teška materialna nevolja, u kojoj dalmatinsko pučko i gragjansko učiteljstvo još i danas čami, svakomu je, pa i Tom Visokom Saboru dobro poznata.

Sve dosadašnje prošnje pučkih i gragjanskih nastavnika, da jim bude osiguran životni opstanak, ostale su bez uspjeha.

Sućutni izražaji, podani dalmatinskom učiteljstvu, njega ogorčasse: pruženo mu bijaše ono, čime prosvjetni vijek nevolju ne ubija; mali pako povišci, a k tomu neuračunani u mirovinu, niti iz daleka ne otkloniše nevolje, jer — a to nije tajna — ona i danas gnjava pučke nastavnike, stup narodne

prosvjete i općeg narodnog napretka. Žalosna i crna istina, koja vlada u prosvjetnom vijeku u našoj domovini.

Visoki Sabore!

Životni zahtjevi, koji su danas tako povećani, da i oni, te su bolje provignjeni sredstvima za vlastiti opstanak, moraju strahom da gledaju u svoju budućnost, oni isti zahtjevi učiteljstvo Kraljevine Dalmacije sasvim su oborili: ostvarili su i na očigled svakom iznijeli onaj strašni i za narodni napredak štetni, ali neoborivi današnji zaključak „dom pučke prosvjete dom je nevolje i poniženja.“

Visoki Sabore!

Pučko i gragjansko učiteljstvo ne traži od Tog Visokog Sabora ništa drugo, nego ono, što mu zakon i čovjekoljublje zajamčuje; ono traži stalno i dolično uregjenje plaće prama današnjim društvenim životnim zahtjevima, a povišak što bi tim nastao, ma bio otkle namiren, ne će biti na teret, nego na korist i naroda i domovine.

Visoki sabore!

Svi naponi za narodni boljak temelje se na nastojanju za njegovom prosvjetom, a mâr za prosvjetom najsigurniji je

Naši uzori.

III.

Vsak misleć človek doživi včasih ure, „Ko spomin se mu posili.“ To so mnogokrat tužni trenutki, ki nam pričajo, da se izvrši na svetu le malokaj ravno tako, kakor smo nameravali ali kakor smo želeli. V takih trenutkih dvomimo večkrat, da je resničen rek: „Vsak je svoje sreče kovač.“

Osobito, kadar smo doživeli kakšno prevaro, ali kadar nam „up je šel po vodi“, kojega smo dolgo gojili, usiljujejo se nam spomini, ki nas storijo tužne, melanholične ter nam hočejo zamoriti vse veselje nadaljne nesebične delavnosti. Če nam dojde v takem času primerno razvednilo, ali če je naš duh dovolj jak, da si vstvari isto sam, bodisi v obliki odločilnega sklepa ali ublažujočega vzdihla, sklonimo se zopet po konci. Postali smo nekoliko resnobnejši, pa tudi bolj žilavi in utrjeni proti nezgodam.

Tak vzdih je bil podlistek, kojega je priobčil „Učit. Tovariš“ v svoji 14. številki. Poslal sem ga med svet sebi in tovarišem v tolažbo. Po geslu „Geteilte Freude, doppelte Freude, geteilter Schmerz, nur halber Schmerz“ sem hotel

naznaniti tovarišem, ki tudi pešajo v boju za uzori, da se nam drugim slično godi.

Kakor rečeno, bil je to vzdih melanholične ure.

Nikakor pa nisem mislil, da me bo tovariš Realist tako hitro prijel, kakor je to storil v 16. številki. „Učit. Tov.“ Njemu je moja otožnost dobro došla, on se je veselil in me veselo pozdravlja kot svojega somišljenika.

Ne, bratec Realist, tako naglo ne gre. Nisem še povsem tvoj in ne vem, če bom kedaj. Ti se držiš načela „Človek velja le toliko, kolikor plača.“ Pritrditi Ti moram, da se človeška družba res ravna po tem načelu. Saj vidimo vsak dan, kako lahko se šopirijo razni sleparji in goljuhi v najboljših krogih, če le imenitno plačujejo. Nikdo jih ne vpraša, kje in kako jemljejo, ne, kdo in odkod so, če se kažejo le dovolj bogate. — Vidimo pa tudi, kako se pehajo ljudje za zlatim teletom; sin ne pozna očeta, oče ne sina, brat ne brata, nič jim ni sveto, da si le bogastvo množijo. — „Denar je sveta vladar“ je geslo tudi onim, ki bi imeli vedno izvrševati nauk „Ljubite se med seboj! To geslo jih je prevzelo tuintam že tako, da hlinijo ljubezen le tistim, ki imajo kaj shranjenega za stare dni.

Vse to vidim, a vendar se še ne uklonim. Bojim se trenutka, ko bi prevzela tudi mene neutešljiva želja po bo-

jamac bolje budućnosti naroda. Rad i svako nastojanje u tom smjeru mora da se i ostvaruje, ali ne samo propisima, nego i materijalnim osiguranjem onih, koji propise moraju da vrše.

Visoki Sabore!

Skrajno je vrijeme, da se udovolji pravednom zahtjevu nevoljnog dalmatinskog učiteljstva, te „Savez dalmatinskih učitelja“ po nalogu dobivenom u učiteljskom sastanku od 25. ožujka t. g. i u smislu §. 2 svoga pravilnika podastire Tom Visokom Saboru na odobrenje „Osnovu“ za poboljšanje učiteljskih plaća, gojeć stalnu nadu, da će Taj Visoki Sabor uslišati vapaj narodnih trudbenika.

U Spljetu, 8. svibnja 1902.

Središnji odbor „Saveza dalmatinskih učitelja“

Predsjednik:
Frano Bradić

Tajnik:
Miho Angjelinović.

„Brezvestna gonja.“

Pod tem naslovom je pričel zloglasni mariborski „Slov. Gospodar“ res brezvestno gonjo zoper nas učitelje. Najprvo nam prizna, da smo do sedaj težili še vedno v dostojni obliki po izboljšanju svojega gmotnega stanja, potem pritrdi onim, osobito kmetom, ki se upirajo povišanju naših plač, končno pa trdi, da smo mi krivi, če primanjkuje pri nas učiteljev.

Mi baje odganjamo slovensko mladino od učiteljišč, da bi vsled pomanjkanja učiteljev izsilili povišanje svojih dohodkov. To je tista „brezvestna gonja“, vsled koje manjka skoraj pri vsaki šoli vsaj jedan učitelj in vsled katere morajo „palače“ po vseh stati prazne, to je tista gonja, ki bo zakrivila, da bodo preplavile nemške učiteljice naše kraje.

Pri tem pa čenča „Sl. G.“, da smo šli nemškim tovarišem na leđ, ker oni so izdali sicer parolo, a sami se je ne drži, kakor je videti na polnih graških učiteljiščih.

Vaše početje, g. Korošec, je pač brezvestna gonja. Vi dobro veste, da je dve več kot jedna in vsled

gastvu. Bojim se tega tembolj, ker sem učitelj. Isti dan, ko se to zgodi, postanem hinavec ali pa slab učitelj. Moral bi učiti drugače, kakor sem, ali pa moral vzgajati egoiste.

Kot naroden učitelj pa tudi ne smem priznati načela, da se vrednost človeka meri po njegovem bogastvu. S tem priznanjem postal bi narodni odpadnik, postal bi izdajalec naroda. Kako bi se mogel potem še boriti za pravice našega zatiranega naroda, saj ta boj osebno bogastvo le manjša. Kako bi mogel k takemu delovanju druge navduševati? Kako bi mogel navdušeno opisovati krasoto pravega rodbinskega življenja, kako vnemati otroke v ljubezni do starišev, ki tirja mnogokrat ogromne denarne žrtve? In vendar je dobro družinsko življenje najmočnejši steber naroda.

Če pokopljemo uzore, če odložimo orožje v boju zanje, je narod naš izgubljen. Narod brez uzorov ne živi dolgo, kakor nam priča zgodovina.

Kdor torej hoče svojemu narodu koristiti, vzbuja in ne guje naj mu uzore. Vnema ga naj za plemenite smotre, ki bodo dali smer njegovemu delovanju. Stremljenje za vzvišenimi cilji bo jačilo moči posameznikom, a ob jednom jih bo tudi trdno vezalo v skupnem delovanju. Le tem potom postal bo tudi ves narod krepak in vpliven. In to pospešiti je vendar prva in najimennitnejša naša naloga.

tega izračunite lahko tudi sami, da morata dati dve tretjini nemških Štajercev več učiteljišćnikov, kot jedna slovenskih. Vi tudi veste, da nemška mladina sploh lože obiskuje srednje šole kot slovenska, ker je v boljših gmotnih razmerah in ker je iste samo po mestih več, kot naše vse skupaj. In vendar primerjate graški učiteljišći z mariborskima! Je li to pošteno? Ni li to pesek v oči nerazsodni masi Vaših čitateljev, ni li to migljaj s kolom, češ, prezirajte svoje učitelje, ki ne poznajo družega kot svoj žep, prezirajte jih povsod, ker oni so brezobzirni egoisti, ki nočejo skrbeti niti za duševni napredek naroda?

To je bil Vaš namen! Vi ste tukaj brezvestno hujskali in slepili naše dobro slovensko ljudstvo, Vi ste ga hoteli naščuvati proti nam učiteljem in to uprav sedaj, ko so deželnozborske volitve predurmi. Strah Vas je pred nami, za to ste začeli s svojimi preludijami, ki bi naj zatrlje naš vpliv. Da je temu res tako, hočem še jasneje dokazati.

Vam, ki tako radi vtikate svoj nos v vsako stvar, je dobro znano, kako klaverno mora živeti marsikatera učiteljska rodbina, da se prebije. Koliko učiteljev — starišev gre brez večerje spat, da more svojim otrokom omogočiti obiskovanje šol ali jih kako drugače oskrbeti za poznejše življenje. Znano Vam je pa tudi, da danes lahko dobi človek s srednješolsko naobrazbo boljšo službo, kot je učiteljska. Če gre k davkariji, železnici, pošti ali drugam, ne bo se mu nikdar boriti s tolikim pomanjkanjem, kot se borimo mi in nikdar mu ne bodo zasluženih dohodkov toliko zavidali, kakor jih zavirate nam.

Če bi torej res tupatam kak učitelj dečka ali deklico odvrnil od učiteljišća, morali bi za to biti že grozen egoist, izdajalec naroda, propalica in kar je drugih takih lepih imen? Li res ne morete najti plemenitejšega nagiba? Človek mora res misliti, da ste Vi utelesen egoist, da Vam edino samopašnost vodi Vaše djanje in nehanje, zakaj: „Wie der Schelm selbst ist, so denkt er von andern.“

A Vi tukaj niste napisali svojih mislij pošteno, Vi ste namreč nalašč iz trte izvili izvajanja po načelu: Namen posvečuje sredstva.

Zato pa se postavimo krepko v bran za uzore. Naj vihra okrog nas egoizem kolikor mu drago, svoja srca in šolske sobe mu zaprimo! Tunaj vlada sveto navdušenje za vzvišeno, krepostno življenje!

Nikakor pa ne nasprotujem stremljenju za zvišanje naših plač. Samo, to stremljenje nas ne sme ovirati v našem delovanju. Nam ne sme biti vodilo: „Kakršno plačilo, takšno delo“. Naše delo bodi zmiraj kolikor mogoče popolno. Bodimo našem narodu vedno čvrsti stebri, podpirajmo ga, dvigajmo ga, kjer koli moremo! Ne pustimo, da bi pri nas kedaj zaspalo geslo „Ne samo, kar velela mu stan, kar more, mož je storiti dolžan!“ Ravnajmo se temveč vedno po njem in prišel bo čas, ko bo naše ljudstvo do dobra izpoznalo nesebično delovanje naše, ko bo nas upoštevalo, kot svoje najboljšje prijatelje in takrat bo samo zahtevalo za nas, kar nam gre. — Če si pa še kaj izposlujemo, bo tem bolje za nas, kakor tudi za naš narod.

Tako torej, tovariš Realist. V boju, a ne v brezobzirnem boju za izboljšanje naših plač, Ti bom stal ob strani, a ta boj ne bo vplival na drugo moje delovanje. Ostal bi rad zvest svojim uzorom, navduševal bi rad vedno tudi druge zanje, ker le v stremljenju za zvišenimi cilji vidim največjo srečo našega življenja, vidim spas naroda našega. *Idejalist.*

Vi, ki se v svojem listu kar cedite ljubezni do našega naroda, začeli ste gonjo zoper stan, ki si je za probujo naroda stekel že ogromno zaslug, začeli ste ščuvati proti stanu, ki skoraj jedino deluje v povzdigo omike naroda našega, Vi hujskate proti stanu, čigar posamezni člani so opetovano pokazali, da stavijo koristi naroda nad svoje osebne. In to ste storili Vi nalašč, da bi odvrnili ljudstvo od nas, ki bi mogli ljudem malo oči odpreti.

Kako pa naj imenujemo tako početje? To že ni samo brezvestna gonja, to je več, to je, da govorimo z Vašim pri-
stašem, cela lumparija, katero si bomo dobro zapomnili.

Mephisto.

Zmes.

XL.

Dolgo se nisem oglasil, kaj ne, g. urednik! Ali veste vzrok temu? No, naj vam povem na uho. Jezilo me je zelo, da mene, starega Rešetarja, na katerega imajo vsi klerikalci piko, niste povabili na časnikarski shod. Šampanjca pijem tudi jaz rad, zlasti če ga ni treba plačati in k učiteljskemu društvu abstinentov še tudi nisem pristopil.

V teh kritičnih, od strankarstva razjedenih časih, se dogode razne neverjetnosti. To mi potrdi celo vseučiliščni profesor dr. Štrekelj. Naši ljubljanski klerikalci-Matičarji so bili ogorčeni nad zbirko narodnih pesmi, katere urejuje mož njihove barve ter „Slovenčev“ podlistkar. Lahko si mislimo, kakšne bi bile narodne pesmi, ako bi jih urejeval kak Lampe, ker jim ureditev klerikalnega Štrekelja ne ugaja. To je že skrajni zelotizem. Ali naj postane Slovenska Matica filialka Leonove družbe??

„Slovenski Učitelj“ je prinesel kritiko o „Pedagoškem Letopisu 1901“, ki je vobče povoljna, le eno pobožno željo izreka, ki se glasi: Zlasti smo pogrešali poročila o veronauku, kjer bi bilo zabilježiti dovolj zanimivih pojavov iz tujih slovstev. Zelo bi bilo želeli, da se slovenska katehetika skoraj začne marljiveje gojiti. Naj tudi „Šolska Matica“ nekoliko k temu pripomore s svojimi publikacijami in naj podaje v „Letopisu“ kolikor možno popolno sliko novejšega razvoja katehetike. Tudi mi slovenski učitelji, seve Ne-Slomškarji, smo prepričani, da je nujna potreba, naj se „slovenska katehetika“ začne sploh gojiti. Učitelji so spravili metodiko raznih predmetov že na precej visoko stopnjo in se še vedno intenzivno pečajo z istimi vprašanji, samo katehetika je sila zaostala. Ni težko razsoditi, kdo je temu kriv, ali slovenski učitelji ali kateheti? Ali naj učitelji spišejo tudi moderno katehetiko, naslanjajočo se na razvoj metodike? Mnogi kateheti sploh nimajo osnovnih pojmov o metodiki, kar se prepričamo pri vsakoletnih škušnjah iz verouka, ko slišimo slična vprašanja: Koliko je Bogov? Kaj ne, en sam Bog je. Da en Bog je. Dobro.

Oprekati pa moramo, da bi naj „Šolska Matica“ še gojila katehetiko, ker ima premalo sredstev in predrag prostor za to. Pametneje bode in tudi delo razdeljeno, ako začne list katehetov, to je „Slovenski Učitelj“, prinašati dobre kateheze, kakor je pričel v 11. št. s člankom „Reforma katehetičnega pouka“, staro šaro kakor so članki „Jezuitska šola v Ljubljani“ in „Šolstvo na Kranjskem v protestanski dobi“ naj pa raje opuste, ker je brezpomembna.

Mnogi kateheti docirajo v ljudski šoli kakor bi bili nastavljeni že kot profesorji na škofovih zavodih v Št. Vidu.

Ne umejo, da se morajo abstraktne, torej najtežje umljive stvari razlagati z nazorovanjem na konkretnih rečeh, sicer ostanejo besede le besede, ki se hitro pozabijo, ker so naučene le na pamet in niso postale kri in meso. In ubogi učenec blebete nekaj, česar ne razume, kakor ministrant svojo naučeno latinščino. Ako ne zna, sledi zapor ali „oplazenje po sedalu“, kakor dela n. pr. Dermastija, kaplan v Solkanu, s 44 cm dolgo šibico, potem pa še otroka vrže po tleh. Da tak hrust ni rahlo udaril, je umevno, ker ne more svojih udarcev tako presojati kakor droben črvček.

Dermastijevo tepeštvo je objavila „Soča“, radi česar rohni pobožna „Norica“ o ovaduštvi, pišoč, da se imajo največ zahvaliti naprednemu učiteljstvu, da jih je Bog kaznoval s takim ovaduhom. Zato odgovarja „Soča“: „Le počasi po klanci! Komu se pa ima zahvaliti cela vrsta učiteljev na Vipavskem, katere so ovajali za prazen nič? Gotovo ovaduhom, in sicer iz klerikalnega tabora, iz katerega tako radi pišejo o ovaduštvi drugih po geslu: Rečem ti, da mi ne porečeš. Grdo ovaduštvo, zlasti proti naprednemu učiteljstvu uprizarja n. pr. prav sistematično „Prim. List“, ki vsaki četrtek ovaja javno, kar še ni dosti skrivno“. Fej vas bodi!

Koliko veselja vlada pri „kavcih“, ker je „Norica“ na široko razpravljala nesrečo neke učiteljske rodbine! Ravno isti zločin je storil neki nunc. Žandarmerija je imela vso reč v rokah, okrajno glavarstvo je bilo točno poučeno, in vendar koraka isti nunc po Gorici prost. Tako je bilo z — nuncem, drugače je seveda z — učiteljem. Ali nismo pred postavo vsi enaki?!? — Klerikalci zahtevajo za svoj stan „noli me tangere“, zmoto posameznega nesrečnega učitelja pa obešajo na veliki zvon, dočim javnosti vse to nič mar ni. Enako je storil tudi pobožni „Slovenec“ o aferi — žužemberske posojilnice. Ej, podli ste, podli, klerikalni pobožnjaki! Povejte nam raje, kje imate vašega brata Fridolina skritega, da ga doseže meč pravice.

„Prim. List“ se učiteljstvu laska in jim daje dober svet, naj se pomirijo proti klerikalcem in živé ž njimi v miru, ako nočejo nepravil in nesreč. S tem je jasno pokazal svojo konjsko kopito: odkod izvirajo skoro vsa preganjanja učiteljstva. Ako je kateri učitelj v farovžu neljub, poišče politikujoči nunc prvo priliko, da skuje pritožbo proti njemu, ali pa naščuva svoje podrepnike, katere povabi na vino v farovž, kjer se skuje pritožba in načrt preganjanja. — In šolske oblasti res vedno skrbno preiskujejo navadno brez vspeha, pa nikdar ne doleti obrekovalcev kaka kazni! Ostajajo celo skriti, namesto da bi šolske oblasti same postopale proti njim v obrambo učiteljstva in v korist šole.

Tako se godi učiteljem skoraj po celi Sloveniji. Zato pa zahtevajmo jasen disciplinarni zakon in javno kvalifikacijo.

G. urednik! Ker najbrž na binkoštno nedeljo niste slišali nobene pridige, naj Vam po „Soči“ povem, kako je neki novodobni pridigar ropotal tam blizu Gorice. Med drugim je rekel: „Kako so bili apostolji zaslepljeni, dokler ni prišel sv. Duh jih razsvetlit. Torej nič ne marajte, ako vam porečejo vaši sovražniki, da niste omikani, da ne čitate ter niste razsvitljeni, samo imejte trdno zaupanje v sv. Duha, ker sv. Duh pride vas razsvetlit, kadar bode videl, da je potreba. Ako pa boste čitali „Sočo“ in „Primorca“, ne pride sv. Duh k vam in vas ne razsvetli; živeli bodete v temi, kajti sv. Duh ne pride k liberalcem, niti ne pride k nobemu tistemu, ki čita take časnike, tudi ako ni liberalcev. Vsi tisti, ki poslušajo nas duhovnike ter ostanejo tako zvesti svoji veri, bodo od sv. Duha razsvitljeni, ako tudi čitati ne znajo. Amen!

Goriški duhovniki so se gotovo zelo zamerili sv. Duhu, ker je proti njihovi želji in volji postal v Gorici nadškof Jordan, čeprav so imeli že pripravljeno sliko in životopis škofa Mahniča za tisek. Kdo se je zmotil?

Rešetar.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz kočevskega okraja. (Opomin pripravniškim abiturijentom.) — Predragi tovariši! Zapustili ste šolske klopi, da nastopite svoj poklic, za katerega ste se pripravljali več let. Zdaj stojite na razpotju in se vprašate: „Kam naj jo krenem?“ Marsikdo bi rad obrnil hrbet šoli, a na misel mu bodo prihajali oni sirenski glasovi, s katerimi so ga navduševali na pripravnici za učiteljski stan. Neizkušen mladenič, poln idealov, se bode podal v šolo, kjer ga čaka gotovo trpljenje in siromaštvo. A na to ne misli. Na učiteljsku je slišal le o solčnih straneh svojega bodočega stanu. Ko pa bode stopil v prakso, prepričal se bode, da skoraj ni bolj zaničevanega človeka, kakor je učitelj.*) Priprosto ljudstvo ga preganja, ker mu tako velevalo namestniki Kristusa, oznanjevalci miru in ljubezni; zopet drugi se ga sramujejo. Tako ima učitelj bore malo prijateljev in zagovornikov, a polno nasprotnikov, tožiteljev in strogih sodnikov. Tirjajo se od njega že vse mogoče in nemogoče stvari, a za trudapolno delo v šoli najde le redkokedaj priznanje, češ, še vedno je premalo uspehov. Toda, po tem se ne vpraša, so li dani pogoji, pod katerimi je mogoče zadostiti vsem zahtevam.

Vsakdo trdi, da ne bi hotel biti učitelj, a vendar očita učitelju, da ima premalo posla. Vraga, saj je menda učitelj tako ustvarjen, kakor so ustvarjeni drugi ljudje, saj ima tudi živce. Če se zdi komu prenaporno, prebivati v zaduhli sobi pri kopici otrók ter obračati pozornost na vse strani po pet do šest ur na dan, učitelju to tudi ni ravno prijetno.

Te in še veliko drugih neprijetnostij mora prenašati učitelj za borno plačo, kakršne se sramuje vsak berač. Če pa v obupu dvigne roke, proseč za pomoč, dobi namestu kruha novo delo. Ali ni to krvava ironija? Z učiteljem se res godi, kakor s sestrado živino, nad katero neusmiljen voznik vihti bič, dokler se ne zgrudi.

Vidite, take ugodnosti čakajo tudi vas, dragi tovariši, ko pridete v naš stan. Dobro tretjino življenja vam je kruta usoda delila le trpljenje; saj dostikrat zjutraj niste vedeli, boste li imeli opoldne kaj v skledi. Ali hočete ostati vse žive dni v bedi in skrbeh? Prijatelji, ako vam je draga vaša bodočnost, obrnite se tja, kjer vas čaka boljša bodočnost. Če se torej gotovim ljudem zdi, da ne zasluži učitelj za svoje delo niti neslanega kropa, naj nastavi za vzgojitelje stare korporale, mežnarje in drugo tako šaro. Potem se ne bo treba bati, da bi Kranjska izkervavela zaradi šolstva. Le naj živi „dobra“ mati! Hudodelci, moralno pokvarjeni ljudje, imajo pravico do življenja, pošten in delaven ud človeške družbe pa nima prostora na domači zemlji. Mladi prijatelji! Vaša naloga je delo. Na delo torej v širni svet, a poiščite skrbnejših gospodarjev, nego je rodna mati, ki ne more preživeti svojih sinov!

— č.

Dasi se z zadnjimi odstavki tega dopisa ne strinjamo, smo jih vendar vsaj deloma priobčili, da vidijo merodajni

* Učiteljstvu je nasprotno samo nevedno klerikalno ljudstvo in njega voditelji; napredna inteligenca stoji pa odločno na strani učiteljstva.“

Uredn.

krogi, kolika nevolja in nezadovoljstvo vlada med kranjskim učiteljstvom. In ta nevolja je tudi deloma opravičena. Vsled povišanja plač državnim uradnikom je postala draginja živil in stanovanj v nekaterih krajih že neznosna, katero pa najbolj občuti ljudski učitelj s svojo sramotno nizko plačo. Obrtnik si pomaga s tem, da povišuje ceno svojim izdelkom, hišni posestnik povišuje stanarino, le ljudski učitelj nima nobenega vira, s kojim bi si izboljšal svoje bedno gmotno stanje. Navzlic vsemu temu pa vendar še ne smemo obupati nad naklonjenostjo poklicanih činiteljev, ker vendar še nismo izgubili nade, da se bodo prav tisti krogi, ki nam nalagajo delo in dolžnosti, tudi z vso vnemo potegnili za izboljšanje našega gmotnega stanja in upamo, da bodo to tudi dosegli. Zato vendar ne kaže, mladega moškega naraščaja odvrčati iz naše dežele ali še celo od učiteljskega stanu, ker bi bilo to v veliko nesrečo našemu narodu. Mladi tovariši, stopite le pogumno v naše vrste! Uredn.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Delegate so dalje prijavila sledeča Zavezina društva.

VII. Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj. 19. G. Karol Kveder, učitelj — Št. Jurij ob juž. ž. 20. G. Alojzij Recelj, učitelj — Št. Jurij ob j. ž. 21. G. Jožef Zor, učitelj — Loka pri Zidanem mostu.

VIII. Učiteljsko društvo za ptujski okraj. 22. G. Anton Klanjšček, učitelj — Hajdina. 23. G. Franc Šorn, nadučitelj — Sv. Lovrenc na Dr. polju. 24. G. Karol Zupančič, učitelj — Ptuj. 25. G. Jakob Kopic, učitelj — Ptuj. IX. Gornjegrajsko učiteljsko društvo. 26. G. Jožef Terčak, nadučitelj — Sv. Ksaveri-Ljubno. 27. G. Ignacij Šijanec, učitelj — Gornji grad.

X. Učiteljsko društvo za ormoški okraj. 28. G. Ernest Slanc, nadučitelj — Bolfank. 29. G. Anton Porekar, nadučitelj — Hum. 30. G. Adolf Rosina, učitelj — Ormož.

XI. Učiteljsko društvo za goriški okraj. 31. Gdč. Marija Bajc, učiteljica — Renče. 32. Gdč. Klementina Lovrenčič, učiteljica — Batuje. 33. Gdč. Emilija Klančič, učiteljica — Podgora. 34. G. Franc Bajt, nadučitelj — Ajdovščina. 35. G. Ant. Možina, nadučitelj — Brje. 36. G. Al. Vrč, nadučitelj — Kanal. 37. G. Franc Leban, učitelj — Trnovo. 38. G. Franc Merljak, učitelj — Plave. 39. G. Maks Kuntih, učitelj — Sv. Maver.

XII. Tolminsko učiteljsko društvo. 40. Ferdo Kavš, učitelj — Kal pri Boveu.

XIII. Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo. 41. G. Franc Vezjak, učitelj — Sv. Križ pri Slatini. 42. G. Hinko Šumer, učitelj — Šmarje. 43. G. Vekoslav Strmšek, nadučitelj — Sv. Peter na Medv. selu.

XIV. Učiteljsko društvo za sežanski okraj. 44. Gdč. Milka Katnik, učiteljica — Dutovlje. 45. Gdč. Anica Debenjak, učiteljica — Povir. 46. G. Anton Berginec, nadučitelj — Povir. 47. G. Anton Kosovel, nadučitelj — Sežana.

XV. Ljubljansko učiteljsko društvo. 48. Gdč. Marija Marout, učiteljica — Ljubljana. 49. G. Alojzij Keel, učitelj — Ljubljana. 50. G. Rudolf Vrabl, učitelj — Ljubljana.

XVI. Učiteljsko društvo za okraj „Slovenji Gradec“. 51. G. Jožef Purkart, šolski vodja — Št. Vid pri Valdeku. 52. G. Jernej Pavlič, šolski vodja — Sele-Vrhe.

XVII. Radovljško učiteljsko društvo. 53. Gdč. Kati Droll, učiteljica-voditeljica — Zasip. 54. Gdč. Franjica Pogačnik, učiteljica — Ribno. 55. Gdč. Mihaela Rasinger, učiteljica — Radovljica. 56. G. Andr. Grčar, nadučitelj — Radovljica.

XVIII. Slovensko učiteljsko društvo za koperski okraj. 57. G. Miroslav Anžlovar, učitelj-voditelj — Boljunec. 58. G. Kristijan Bogatec, nadučitelj — Podgrad. 59. G. Iv. Kuret, nadučitelj — Dekani.

XIX. Slov. učiteljsko društvo v Ljubljani. 60. G. Franc Črnagoj, nadučitelj — Barje-Ljubljana. 61. G. Jakob Dimnik, učitelj — Ljubljana. 62. G. Jakob Furlan, učitelj — Ljubljana. 63. G. Franc Gabršek, nadučitelj — Ljubljana. 64. G. Janko Likar, učitelj — Ljubljana.

XX. Šaleško učiteljsko društvo. 65. G. Ivan Lukman, učitelj — Šoštanj.

XXI. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico: 66. G. M. J. Nerat, ravnatelj — Maribor. 67. G. Avg. Požegar, nadučitelj — Zitečka vas.

Prosim, da nam tudi še druga Zavezina društva vrnejo društvene izkaze
Vodstvo Zaveze.

Učiteljsko društvo za postojnski šol. okraj bode imelo letošnje občno zborovanje dne 4. avgusta ob 10. uri dopoldne v št. Petru v šoli s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor predsednikov. 2. Poročilo tajnikovo. 3. Poročilo blagajnikovo. 4. Volitev 3 pregledovalcev računa. 5. Volitev delegatov za glavno zborovanje „Zaveze“ v Trstu. 6. Potrjenje predelanih pravil za učiteljsko društvo postojnskega okraja, poroča g. nadučitelj Drag. Česnik. 7. Formalne stopnje pri podučevanju, izvaja teoretično in praktično na podlagi poljubnega berila g. nadučitelj Karol Javoršek. 8. Volitev 7 odbornikov v društveno vodstvo. 9. Nasveti. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Belokranjsko učiteljsko društvo je zborovalo 3. julija 1902. v Črnomlju. Udeležba je bila dovoljna, zlasti iz črnomeljskega sodnega okraja je bilo učiteljstvo polnoštevilno zastopano. Eden društvenik je svojo odsotnost opravičil z dostavkom, da se celo strinja s sklepi zborovalcev.

Po običajnem pozdravu predsednikom omenja isti, da bo c. kr. okr. šolski svet preskrbel za vse šole „Ambros-ove“ metodične knjige, kar se vsprejme radostno na znanje.

Glede društvenih pravil je nastala daljša debata. Po mnogovrstnem ukrepanju se sklene enoglasno, pravila za belokranjsko učiteljsko društvo preurediti — s potrebnimi premembami.

Dalje sta se volila delegatom za društveno zborovanje „Zaveze“ v Trstu ter bila izvoljena enoglasno gg. Fran Lovšin in Fran Šetina. Sklene se tudi, da gđč. blagajnica uplača Zavezi društvenino za 29 članov. Ko se določi še čas prihodnjega društvenega zborovanja na september t. l., se je zborovanje zaključilo.

Nato so se sešli vsi zborovalci v „Spreizer-jevem“ hramu, kjer so se pri dobri vinski kapljici vrlo zabavali pozno v večer. Žal, da je čas med veselimi petjem in raznovrstnimi, pristno izvirnimi šalami tako hipoma minul. Dal Bog še več tako animiranih sestankov!

Štajersko.

Slivniški izlet. Krasno jutro je. Zlato solnce pošilja na zemljo svoje jutranje žarke. Brezštevila rosinj kapljic se blišči v njih v najdivnejših barvah kakor najdragocenejši biseri. Drobne ptičice žvrgole svoje pesmice, in to tako mило; da se človeku srce topi. Lahna jutranja sapica pihlja, in v drevesnih vrhovih se sliši šumenje in tajnostno šepetanje. Črez vse pa se razpenja sinji nebesni obok. — Kako krasna si vendar, narava! Koga pač ne miče, poleteti iz tesne sobice naravi v naročje, da obnovi z njo staro prijateljstvo, se naužije njene lepote in občuduje prekrasno harmonijo, ki vlada v njej.

Ta namen je imel učiteljski izlet 5. dne rožnika v Slivnico pri Mariboru, katerega se je udeležilo prav obilno število učiteljev, učiteljic, in gospa iz mariborskega, ptujskega, slovenjebistriškega in ormoškega okraja. Ob poludnajsti uri je zborovalo „Učiteljsko društvo za mariborsko okolico“ v slivniški šoli, katerega zborovanja so se udeležili tudi ostali gostje.

Načelnik, g. A. Požegar, otvori zborovanje s pristrčnim pozdravom vsem navzočim, nato pa v daljšem, prav zani-

mivem govoru razloži pomen izleta, navede motive izletnikov in povdarja, koliko se lahko vsakdo nauči v mili naravi. Če bomo razumno uporabljali to, kar nam ona nudi, potem bomo zdravi na telesu, pa tudi na umu; naša volja se bo okrepila, postali bomo značaji, kakršne zahteva vzgoja mladine. Narava bodi torej naša učiteljica! — Zapisnik zadnjega zborovanja se odobri. Nato se prične razgovor o Krivčevem spomeniku. G. Podobnik, ki nabira doneske, izjavi, da bo stal spomenik 120 K; nabral je 89 K; primanjkuje torej še 31 K. „Učiteljsko društvo za mariborski okraj“ je pripravljeno, da prispeva primanjkljaj 31 K. Šolska vodstva imenovanega okraja se prosijo, da pošljejo denar, ki se nabere med učiteljstvom posameznih šol g. Podobniku, nadučitelju v Hajdini pri Ptuj. Zaradi napisa se je vnel živahen razgovor. Želja rajnega tovariša je bila, da se mu napravi na spomenik slovenski napis. Prigodilo pa bi se lahko, da bi se v nemškem Gradcu spomenik s slovenskim napisom oskrnil. Zato je predlagal g. D. Lesjak, naj bo napis mejnaroden, kateri predlog se je tudi sprejel. Nato je sledil razgovor o dopisih. Vodstvo štajerskega „Lehrerbunda“ in „Verbanda“ je sestavilo znane resolucije, da se predložijo stalnemu odboru pred uradno konferencijo. Določilo se je, naj se vsa stvar izroči dotičnemu zastopniku, ki je ud stalnega odbora, da ta stavi predloge pri konferenciji. — Učiteljstvo okrajev Murau, Ober-Wölz, Neumarkt in Judenburg naznanja s svojim dopisom, da je priredilo 5. dne rožnika v Teufenbachu ljudsko zborovanje z dnevnim redom „Potreba ustvaritve modernega disciplinarnega zakona“ in opozarja tukajšnje učiteljstvo, da posnema ta zgled. Ker pa bi bilo to pri sedanjih razmerah brezuspešno, ponekod celo neizvršljivo, zato se je sklenilo, da stvar moralno podpiramo, in g. načelnik hoče tudi v tem smislu odgovoriti.

Nato se je vršila volitev delegatov za XIV. glavno skupščino „Zaveze“. Izmed onih, ki so se predlagali, je g. načelnik, Avg. Požegar, pripravljen iti za delegata; izvoli pa se g. ravnatelj M. Nerat.

Ker so bile doslej vse resolucije pri okrajnih učiteljskih konferencah brezuspešne, zato je opozoril g. M. Lichtenwallner, da se začne gibanje iznova, in prosi, da podpira učiteljstvo tudi drugih okrajev zahtevo: Dajte nam Lavtarjevih računic! Saj je pa tudi že čas, da se prav energično potegnemo za to stvar, od naše upravičene zahteve ne odnehamo, Močnikovim računicam pa vendar že enkrat zapojemo smrtno pesem. Zahteva se od nas, da ločimo posamezne računske operacije; računicam, ki so osnovane na tej podlagi, se odločno in trdovratno zapira vhod v ljudsko šolo, pač pa se nam vrivajo in priporočajo računice-starokopitnice, na novo preoblečene. To je vendar čista ironija! Res je: Vele Wege führen nach Rom; a pri računanju je le ena pot, ki drži gotovo in najhitreje do zaželenega smotra; to je tista, ki je naravna. To pot nam je zgradil g. profesor L. Lavtar v svojih računicah. Vsak razsoden človek, ki se je seznanil z Lavtarjevo metodo, mi bo pritegnil, da so nam njegove računice živa potreba. — Predlog g. M. Lichtenwallnerja se je sprejel.

G. načelnik je pozdravil še enkrat vse dobrodošle goste in sklenil s tem zborovanje.

Zborovanju v slivniški šoli je sledil obed in prosta zabava v gostilni g. Wregga. Počastila sta nas s svojim prihodom tudi g. ravnatelj H. Schreiner in g. okr. šol. nadzornik dr. J. Bezjak. Pokazala sta tako svojo naklonjenost do učiteljstva, katero je tudi njima odkritosrčno vdano in hvaležno zaradi njunih zaslug za ljudsko šolstvo.

G. načelnik, A. Požegar, napije najprej našemu presvitlemu cesarju, kot ljubitelju in ohranitelju miru; kajti le v mirnih časih se lahko šolstvo razvija in omika razširja med ljudstvom. Ne s krvavim mečem v roki, temveč z uma svetlim mečem se povzdigne kultura človeška. Napitnici je sledil trikratni gromoviti živijo na našega dobrega vladarja. Pa tudi g. ravn. Schreinerju in g. okr. šol. nadz. dr. J. Bezjaku napije g. A. Požegar kot dobrodošlima gostoma, ki delujeta z učiteljstvom za splošni napredek, pa se tudi rada veselita z njim ob prilikah. To sta tudi zatrdila v svojih napitnicah in nam zagotovila, da hočeta ostati še tudi z naprej naklonjena učiteljstvu in žrtvovati svoje moči v prospeh ljudskega šolstva.

Variatio delectat, pravi Latinec. Izpreminjave seveda tudi pri nas ni manjkalo. Čvrsti glasovi moškega zbora so se mogočno razlegali v daljavo, nas navdajali z raznimi prijetnimi čustvi in navduševali za lepoto narave in mile slovenske domovine. Saj pravi pesem:

"Sloven'c je rad vesel;
kaj da ne bi pel!
Njemu pesmi iz srca tekó."

Marsikatero prijateljstvo se je ob tej priliki sklenilo, marsikatero obnovilo; stari znanci so si po dolgem času zopet stiskali prijateljski roke, vsakdo se je čutil srečnega med stanovskimi tovariši in tovarišicami.

Pri tako izborni zabavi so nam potekale ure kakor minute. Dan se je, žalibog, le prehitro nagnil svojemu koncu. Na lahnih perutih je priplaval večerni mrak. Ljubko so pihljaje večerne sapice, pozdravljaše odhajajoče goste. Le majhno število izletnikov je še ostalo pozno zvečer ter prijateljski kramljalo med seboj. Pa tudi za te je prišla ura ločitve. Odhajali smo s prijetnimi spomini na prijazno Slivnico in 5. dan rožnika. —pt—

Savinsko učit. društvo je zborovalo dne 3. julija 1902 na Grobljah. Vdeležilo se je zborovanja 18 članov. Prisostovalo je pa istemu tudi nekaj gostov, namreč gg.: Koropec, Kranjc in Kocuvan iz šoštanjskega, g. Vrečer iz celjskega okraja in g. Petrak, učiteljskišnik iz Kopr. Tajnik je podal precej obširno poročilo o delovanju društva v pretečenem letu, iz katerega se razvidi, da se je društvo gibalo dokaj krepko. Imeli smo 3 strokovna predavanja in 1 hospitacijo. Število udov se je pomnožilo od 18 na 25. Sledilo je potem poročilo blagajnikovo. Tudi to smo vzeli z zadoščenjem na znanje, ker izkazuje prebitok, dasi tudi se je letnina znižala. Izrekla se je zahvala odstopivšemu odboru na spretnem vodstvu društva. Reševale so se potem precej številne notranje društvene zadeve. Predavanje g. Megliča moralo se je zaradi pomanjkanja časa odgoditi. Vršila se je slednjič volitev novega odbora, ki je imela nastopen izid: Predsednik g. Ivan Zotter, podpredsednik g. Karol Marschitz, tajnica gđ. Minka Miklič, blagajnik g. Ivan Kramar. — Naposled smo se poslovali od dveh zvestih in vnetih članov našega društva, namreč gđ. Šantel na Vranskem in g. Vodenika v Reki, ki zapustita v kratkem naš okoliš. Predsednik jima čestita na premeščanju ozir. povišanju, želeč, da bi bila na svojih novih mestih zadovoljna in srečna. —č—

Primorsko.

Tolminskega učiteljskega društva občni zbor vršil se bo dne 2. avgusta t. l. v prostorih ljudske šole v Boveu. Pričetek ob 9. uri. Dnevni red: 1. Pozdrav in poročilo predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Dopisi. 4. Poročilo blagajnika. 5. Prememba društvenih pravil. 6. Predlogi in nasveti. Ker je zborovanje posebno glede točke 5. važno, vabi vljudo k obilni udeležbi Ferdo Kavš, t. č. tajnik. Krist. Bratina, predsednik.

Književnost in umetnost.

Čitanka za obče ljudske šole. (Dalje). Vsakemu poglavju je dodanih tudi več ugank, pregovorov, rekov in pametnic naših znanih pesnikov, in pisateljev, deloma tudi narodnih. Na strani 42. je pa bržkone tiskarski pogrešek. Pod pesmico: "Zdaj le hiti vence viti, itd." — je podstavljeno ime I. Krulce. Kolikor je nam znano, so to A. Praprotnikove besede, vzete iz druge in tretje kitice A. Praprotnikove pesmi: "Pomlad" (Primerjaj: "Pesmi cerkvene in druge." Zložil Andrej Praprotnik. Drugi pomnoženi natis. Stran 133. in pa: "Slavček" II. stopnja!)

Zdaj pa preidimo k "Navodilu", iz katerega bodo naši čitatelji najbolje in najprej spoznali vrednost in namen Schreiner-Hubadove "Čitanke":

I. Splošne opombe.

Ako naj šolska knjiga v polni meri doseže svoj namen, je pred vsem treba, da se rabi v pisateljevem smislu. Zato

mora učitelj, ki hoče rabiti knjigo, poznati ideje, po kojih se je pisala ali sestavljala. Ker se pa pričujoča knjiga v marsičem razlikuje od dosedanjih "Beril", je umestno, da ji damo dve tri besede na pot kot spremno pismo.

Prvo vprašanje, ki se o njem moramo zediniti, je: Čemu je čitanka? Katero nalogo naj vrši pri pouku?

Glede tega vprašanja stojita sestavljalec na tem-le stališču: 1. Čitanka podajaj snov vajam v čitanju v vsakem oziru (v mehničnem, logičnem in estetičnem čitanju); 2. pospešuj razumevanje in rabo pravilnega knjižnega jezika; 3. čitanka bodi poleg verouka poglavitna podlaga estetični in npravstveno-nabožni vzgoji učencev; 4. dajaj podlago tudi čitanju in razumevanju spisov realnega značaja; 5. zbujaj v učencih veselje do čitanja. Nikakor pa nima čitanka biti učna knjiga za nazorni nauk, oziroma za realije.

Tukaj ni mesta, da bi se ti nazori obširno utemeljevali.

Samo to naj se pove: dušeslovje naš uči, da se prvotno ustvarjajo stvarne predstave edino le na podlagi nazora. Tako je učil stari mojster Jan A. Komensky že pred tristo leti:

"Ljudi je treba navajati, kolikor je le mogoče, da se ne uče iz knjig, temveč iz neba in zemlje, iz hrastov in bukev, rekš, spoznavati in preiskovati morajo stvari same a ne se naslanjati samo na tuja opazovanja in na priče o stvarih".

Beril popisujočih, kako dolg je mačji rep, koliko ušes ima pes, kakšne liste ima lipa, kako velik je konj i. t. d., ni najti v naši čitanki. Pač pa se nahajajo v njej spisi in pesmi o veseli pomladi, o prvi vijolici, o življenju v gozdu, o živahni verveci i. t. d. Takšna berila bodo vplivala na otročja srca in budila zanimanje za dotične predmete. In z zanimanjem je vse pridobljeno. Izkratka, v čitanki nahajaš berila, katera ne presegajo nikjer duševnega obzorja, ki si ga je učenec pridobil po nazornem nauku. V tem okviru spremljajo takorekoč berila nazorni nauk in se naslanjajo nanj.

O vsakem važnejšem predmetu, ki ga moraš ali moreš obravnavati na tej stopnji pri nazornem nauku, najdeš v čitanki primerno berilo. A to berilo ne obsega snovi za nazorni nauk, ampak ima namen, razjasniti dotični predmet z estetičnega ali npravstvenega stališča. Snov za nazorni nauk si pa išči drugod, a ne v čitanki. Toliko o izboru snovi.

Drugo vprašanje je, kako je razvrstiti snov v čitanki. Res je sicer, da je to vprašanje drugotnega pomena, ker si učitelj lahko poišče berila in jih razvrsti, kakor se mu zdi. A brez pomena ipak ni. Toliko se mora vsaj zahtevati, da je snov pregledno razvrščena, da se lahko najde, česar je treba. V tem oziru se nahajajo v nemških čitankah oddelki: "Für Herz und Gemüth", "Haus, Hof und Garten", "Jahreszeiten" i. t. d. Ta razpredelba ni logična. Na sree mora kolikor toliko vplivati bodisi v estetičnem ali v etičnem smislu vsako berilo. Po takem med prvim oddelkom in med naslednjimi ni nasprotja. Isto velja o oddelku z napisom: "Zabavi in pouku." V ta oddelek spadajo vsa berila.

Tudi med "Letnimi časi" in med "Prirodo" ni nasprotja. Ali pomlad ni v prirodi? Lahko bi našli celo vrsto spisov, ki bi se ravno tako lepo uvrstili v oddelek "Letni časi" kakor v oddelek "Priroda".

Izvestno je, da se morata ujemati nazorni nauk in čitanje. Pri izbiranju snovi za nazorni nauk se pa mora učitelj ozirati, kakor je znano, v prvi vrsti na letne čase, ker so ti-le vedno isti in ker je od njih v prvi vrsti zavisno, kateri predmeti so v tej ali oni dobi šolskega leta nazornemu nauku na razpolago.

In ker je slika poedinah skupin (vrt, gozd, polje itd.) v vsakem letnem času drugačna — kako različno je polje spomladi od polja po leti in jeseni! — ker torej ista skupina v različnih letnih časih nudi očem različne predmete, je treba, da se pri nazornem nauku obravnava v različnih letnih časih, torej večkrat v enem letu. Le na tak način moremo zbujati v učencu slutnjo o čudapolnih izpremembah v prirodi.

Ako ima čitanka nalogo, takorekoč spremljati nazorni nauk in ga s svojimi berili oživljati ter zbujati zanimanje zanj, tedaj je potrebno, da se razvrsti snov v čitanki po istih načelih, po katerih se vrsti snov nazornega nauka. To je vzrok, da so berila v čitanki razvrščena najprej po letnih

časih. Iz istega vzroka se ponavljajo v glavnih oddelkih deloma iste skupine n. pr. polje pomladi, po leti in jeseni.

Poleg letnih časov se nahajata v naši čitanki še dva glavna oddelka: I. Šola in dom in VI. Domovina. Snov teh oddelkov se ni uvrstila v letne čase, ker je njih obravnava od letnih časov neodvisna. Na katerem mestu naj se obravnava ta oddelka, povemo pozneje.

Še neko posebnost naše čitanke je treba omeniti. Gori se je poudarjalo, da hoče čitanka tudi vzgajati. Nemara bo torej kdo pričakoval, da ima vsako berilo nekako kratko izraženo jedro ali kak nauk na koncu ali v začetku, ki sledi iz njega, kakor je to običajno pri takšnih berilih. Zares pa ne najdeš pri nobenem berilu nobenega nauka, in še naslovi so se izpremenili, če je izvirno bil v njih kak nauk. In to nalašč. Psihologija pravi, da taki nauki nimajo vrednosti. Nauki se ne smejo vsiljevati. Ako berilo na učenca ne vpliva samo ob sebi, potem nauk ne pomaga nič. Nauk se mora učencu samemu izcimiti iz berila, učenec sam ga mora najti, le tedaj bo imel pravo moč. Iskanje jedra pa se ovira ali docela onemogoči, ako se učencu že naprej položi na jezik, preden se še je prav vglobil v vsebino berila. Baš zato pa je dolžnost učiteljeva, da svoje učence navaja, kako je iskati iz vsakega berila primerno jedro, pravilo ali nauk, ki ga bodo izrekli seveda po svoje. In še le sedaj naj obleče učitelj najdeni nauk v primerno kratko in jedrnat obliko, v kateri se ga po tem učenci nauče na pamet. V ta namen je pridejano vsakemu pododdelku precejšnje število pregovorov, rekov in pametnic, ozirajočih se na berila dotičnega pododdelka. Malo ne za vsako berilo se nahaja na omenjenem mestu primeren pregovor, rek ali pametnica. Navadno se bo pogrešal tak pregovor i. t. d. za berila estetične vsebine, kar je lahko umevno. V tem slučaju mora učitelj sam s primernim stavkom izreči jedro, ki so ga našli učenci.

Uganke, ki jih je nekoliko več v naši čitanki, nego je to sicer običajno, bodo izvestno vsakemu učitelju dobro došle, ker jih lahko o priliki porabi, če hoče učence malo razveseliti.

(Dalje prih.)

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Narodna tiskarna v Ljubljani 100 K; tvrdka Fr. Ksav. Souvan 90.54 K; gđc. Kristina Demšar nabrala v Šmartnem pri Litiji 6.32 K; g. Avg. Jenko nabral v Šmartnem pri Litiji 14.80 K, ko je bila ljuba — sedaj jezna duša ginjena do dna blagega svojega srca. Prebitek veselice učiteljskih abiturientov 100 K.

Učiteljstvo proti Jakliču. Dne 16. julija je bila v Cerkljah učiteljska konferenca za kranjski okraj. Na tej konferenci je bila sklenjena in podpisana naslednja izjava: „Učiteljstvo kranjskega okraja, zbrano pri okrajni konferenci v Cerkljah dne 16. julija 1902, izreka svoje obžalovanje tovarišu učitelju Fr. Jakliču v Dobropoljah, ki je s svojim delovanjem kot poslanec z drugimi kričarji povzročil, da se je zasedanje deželnega zbora zaključilo in je ostala med drugimi prošnjami tudi prošnja „Slov. učit. društva“ za izboljšanje učiteljskega gmojnega stanja nerešena. S tem svojim dejanjem je pokazal, kako malo mu je mar slovensko učiteljstvo. V Cerkljah, dne 16. julija.“ — Sledi 54 podpisov.

Deželni predsednik ekszellenca baron Hein je inspicial dne 17. julija urade v Kranju. Poklonila se mu je tudi deputacija občinskega odbora na čelu z županom ces. svetnikom Šavnikom. Vse mesto je bilo v zastavah.

Abiturijentski koncert. Letos se je praznovala desetletnica abiturijentskih koncertov. Vsako leto so nam podali naši mladi tovariši lep užitek, a letošnji koncert je pa prekosil vse svoje prednike. Vsa čast vrlim mladim tovarišem našim, posebno čast pa še koncertnemu vodji gospodu prof. Deklevi, kateri se je pokazal pri tej priliki kot zelo izvežbanega godbenega mojstra in umetnika. Podrobneje poročilo o koncertu nam je objavljeno za prihodnjo številko.

Načrt zakona o uredbi učiteljskih plač na Goriškem je izdelan in že predložen. Plače so 600, 700, 800 z razmerjem po vrstah I. $\frac{3}{10}$, II. $\frac{4}{10}$, III. $\frac{3}{10}$. — Stanarina: vodja ljudske šole 500 K, začasnim učit. 400 K. — Upravnina 100, 150, 200, 300 K (1—4 razredne š.). — Cela pokojnina v 40 letih. — Ako je kdo služil le 5 let, pa je postal nesposoben, ako temu ni sam kriv, dobi pokojnino za 10 let. Drugače dobi odpravnino do 5 let službe enkratno, pozneje po dvakratno letno plačo. Toda manj nego 800 K za učitelja in 500 za učiteljico pokojnina ne sme znašati. — Udove dobe polovico pokojnine, ki bi tikala soprogu, toda ne pod 600 K in ne nad 80% zadnje možne plače. Otroci dobe do 20. leta po 166 K. Ako so otroci v šolah tudi po 20. letu, jim lahko ostane prispevek do 24. leta.

Druge določbe so manj važne. Ta načrt pride baje že jeseni v razpravo!

Zrelostne izkušnje na tukajšnjem ženskem učiteljišču so naredile z dobrim vspehom naslednje gojenke: Albina Ažman iz Kropce, Sus. Baloh iz Ljubljane, Mar. Črček iz Logateca, Leop. Garbeis iz Maribora, Helena Globočnik iz Kranja, A. Göstl iz Ljubljane, Franč. Grum iz Ljubljane, Ema Hrovatin iz Črnega vrha pri Idriji, Frider. Kalmus iz Ljubljane, Karolina Končina iz Save pri Litiji, Iv. Kordik iz Ljubljane, Mar. Krall iz Jedlersdorfa pri Dunaju, Mar. Levec iz Črne vasi pri Ljubljani, Marija Matko iz Rajhenburga, Ljudmila Mazgon iz Ljubljane, Mar. Močnik iz Idrije, Ida Papler iz Kobarida, Ang. Petrič in Mar. Potrato iz Ljubljane Matilda Poženel z Unca, Jos. Primožič iz Bistre pri Borovnici, Mar. Puc in Roza Randl iz Ljubljane, Leop. Rant s Prema, Mar. Ranzinger iz Ljubljane (z odliko), Ana Rieger iz Bleiburga, Dragom. Samec iz Kamnika, Amal. Schittnig in Marg. Schmid iz Ljubljane, Hedv. Schott iz Litije, Ana Schulz iz Ljubljane (z odliko), Gabriela Šimenc iz Dola, Ana Šulaj iz Loškega potoka, Vera Vencajz iz Krškega (z odliko) in Mar. Windischer iz Ljubljane.

Iz zadnje seje c. kr. mestnega šol. sveta. C. kr. okr. šol. nadzornik A. Maier je poročal o nadzorovanju vnanje šole pri Uršulinkah, zasebne 7 razrednice v Lichtenthurničnem zavodu in mestne slovenske dekliške osemrazrednice. Sklenilo se je, da se radi prenapolnjenosti vseh ljubljanskih ljudskih šol od prih. šolskega leta nadalje ne bodo več sprejemali n. n. učenci in učenke, ki stanujejo izven Ljubljane. II. mestna deška ljudska šola se polagoma razširi v osemrazredno ljudsko šolo. VI. razred so otvorili na tej šoli takoj s pričetkom šol. leta 1902/3.

Javna prošnja. Ker sestavljam slovensko bibliografijo za „Zbornik“ „Slov. Matic“ za leto 1901, prosim vljudno vse gg. ravnatelje, profesorje in učitelje srednjih šol, ki so v šolskih izveštjih leta 1901 objavili kak spis znanstvene ali poljudne vsebine, da mi ga blagohotno pošljejo v porabo. Istotako so naprošeni tisti gg. pisatelji, ki so kak spis v posebni knjižici dali ponatisniti v letu 1901, da me podpirajo na isti način. Če se želi, se spis vrne. Hoče pri Mariboru.

dr. K. Glaser.

Razpis službe. Gosp. ravnatelj nadučitelj-voditelj Fran Raktelj je na lastno prošnjo umirovljen. C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani je razpisal mesto nadučitelja-voditelja na II. mestni deški šoli v Ljubljani do 10. avgusta.

Slov. Šolska Matica. Ker se bodo začele društvene knjige za l. 1902. v kratkem tiskati, tako da izidejo vsekako proti koncu tega leta, je treba že zdaj določiti število letošnjih društvenikov „Slov. Šolske Matic“. Zato prosi odbor gg. poverjenike, da vsaj do konca julija t. l. naznanijo odboru svoje člane in pošljejo zanje letnino po 4 K. Za letos izda društvo velezanimive knjige: 1.) Pedagoški Letopis; 2.) Zgodovino (2. snopič) in 3.) Učne slike k čitankam. — Razen tega založi Matica: Slovenski jezik. Vadnica za tesno združeni pouk v slovnici, pravopisu in spisu. V 5. zvezkih. Spisala H. Schreiner in dr. J. Bezjak. Letos izideta prva 2 zvezka. Obenem se prosi, naj se pošiljajo dopisi administrativne vsebine tajniku, g. nadučitelju Fr. Gabršku, denar pa blagajniku, g. gimn. ravnatelju Andr. Senekoviču v Ljubljani. Za l. 1901. izdane knjige je še dobiti pri društvenem odboru.

Odbor.

Zrelostna preizkušnja na c. kr. učiteljsko v Ljubljani se je vršila od 9. do 15. t. m. pod predsedstvom g. c. kr. deželnega šolskega nadzornika Fr. Hubada. Delalo jo je 26 javnih gojencev in 1 zunanji kandidat, ki je pa med izkušnjo izstopil. Prebili so izkušnjo z nemškim in slovenskim učnim jezikom: Ambrožič Jožef z Velikih Poljan, Bernot Jožef iz Ljubljane, Čenčič Julij iz Kamnika, Engelmann Vincencij iz Starega trga pri Poljanah, Grčar Viktor iz Mokronoga, Goršek Karol iz Mekin pri Zatičini, Gostiša Rafael iz Idrije (z odliko), Grum Fr. iz Spod. Logateca, Hočevar Maksimilijan z Jesenic pri Krškem (z odliko), Kadunc Anton iz Črmošnjic (z odliko), Korban Jožef iz Št. Vida pri Zatičini, Lampret Fortunat iz Ljubljane, Moll Oskar iz Trbovelj, Pelko Matija iz Tržišča pri Mokronogu, Petelin Matevž z Velikih Poljan, Petsche Alojzij iz Grafenfelda pri Kočevju, Pribovec Leon iz Kroke, Potočnik Ludovik iz Hribov pri Trojanah, Primožič Jožef iz Železnikov, Schiffrer Emil s Sela pri Ljubljani, Skulj Andrej z Griča pri Velikih Laščah, Sotlar Martin iz Volovnika pri Leskovcu, Šeme Anton iz Višnje gore, Zrinšek Fran iz Vnanjih Goric. — Dva kandidata bosta morala izkušnjo jeseni iz enega predmeta ponoviti.

Zahvala. Slavno ravnateljstvo „Hranilnega in posojilnega društva v Ptuj“ in blagorodni gosp. dr. Fr. Jurtela, odvetnik in deželni poslanec v Ptuj, sta podarila zasebni knjižnici „Učiteljskega društva za ptujski okraj“ čez sto deloma ukusno vezanih raznih slovenskih knjig. Za ta velikodušni dar šteje si podpisani v čast in dolžnost, obema najpristranejšo zahvalo javno izreči.

„Učiteljsko društvo za ptujski okraj“,
dne 12. julija 1902.

Fr. Šorn, t. č. predsednik.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 2784. Kranjsko.

Na petrazredni c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji je stalno popolniti mesto učitelja z dohodki IV. plačilnega razreda idrijskega učnega ošlja t. j. z letno plačo 1000 K, aktivitetno doklado letnih 200 K, in s pravico do 6 petletnic po 100 K, in mesto provizoričnega učitelja z letno remuneracijo 800 K.

Prosilci naj lastnoročno pisane prošnje z dokazom učne sposobnosti za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom predpisanim službenim potom do 15. avgusta t. l. pri podpisanim c. kr. rudniškem ravnateljstvu vložijo.

C. kr. rudniško ravnateljstvo v Idriji, dne 13. julija 1902.

Št. 1123.

V šolskem okraju Krškem popolniti je pričetkom prihodnjega šolskega leta sledeče učiteljske službe z zakonitimi dohodki definitivno, odnosno začasno:

- 1.) služba nadučitelja na trirazrednici v Škocjanu s stanovanjem po predpisu;
- 2.) služba nadučitelja na dvorazrednici na Bučki s stanovanjem po predpisu;
- 3.) služba nadučitelja na dvorazrednici v Velikem Pudlogu pri Krškem s stanovanjem po predpisu;
- 4.) služba učitelja-voditelja na jednorazrednici v Busečivasi pri Kostanjevici s stanovanjem po predpisu;
- 5.) služba učitelja-voditelja na jednorazrednici na Branskem-Kalu, sodni okraj Radeče;
- 6.) služba učitelja-voditelja na novoustanovljeni jednorazrednici v Hrovaškem-Brodu pri Kostanjevici s stanovanjem po predpisu;
- 7.) dve učiteljski službi na razširjeni trirazrednici v Št. Janžu pri Radečah s prostim stanovanjem;
- 8.) učiteljska služba na razširjeni trirazrednici na Raki;
- 9.) učiteljska služba na trirazrednici na Št. Ruprtu;
- 10.) učiteljska služba na trirazrednici v Leskovcu pri Krškem;
- 11.) učiteljska služba na razširjeni dvorazrednici v Tržišču pri Mokronogu s prostim stanovanjem;

12.) učiteljska služba na štirirazrednici v Št. Jerneju, koja se bode le provizorično oddala.

Pravilno opremljene prošnje vlagati je predpisanim potom do 15. avgusta t. l. tu sem.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem dne 12. julija 1902.

Št. 595.

Na II. mestni deški petrazrednici je stalno popolniti učno mesto.

Prosilci za razpisano mesto naj svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potom vlagajo najkasneje do 10. avgusta t. l. pri podpisanim c. kr. mestnem šolskem svetu.

Zakasnele ali pomanjkljive prošnje se ne bodo upoštevale.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 15. julija 1902.

Št. 1283.

Na dvorazrednici v Mirni je razpisana služba nadučitelja s postavnimi dohodki in prostim stanovanjem v stalno, oziroma začasno nameščenje.

Prošnje vlagati je do 31. julija 1902 pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Rudolfovem.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 6. julija 1902.

Št. 673.

Na enorazrednici v Božakovem je razpisana služba učitelja-voditelja s postavno plačo in prostim stanovanjem v stalno nameščenje.

Prošnje vlagati je do 31. julija t. l. pri c. kr. okr. šolskem svetu v Črnomlju.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju dne 9. julija 1902.

Z. 833.

An der einklassigen Volksschule in Strug wird die Lehrer- und Leiterstelle mit den systemisierten Bezügen zur definitiven, eventuell provisorischen Besetzung ausgeschrieben.

Gehörig instruierte Gesuche sind bis 31. Juli 1902 im vorgeschriebenen Wege hierorts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Gottschee am 5. Juli 1902.

Št. 1159.

Mesto učitelja-voditelja na enorazredni ljudski šoli v Hrušici s postavnimi prejemki je oddati stalno ali začasno s pričetkom prihodnjega šolskega leta.

Prošnje je poslati službenim potom tukajšnjemu uradu do 28. julija 1902.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 10. julija 1902.

Št. 1302.

Na enorazrednici v Selih pri Šumbregu razpisana je služba učitelja-voditelja v stalno nameščenje. Plača postavno določena, stanovanje prosto.

Prošnje vlagati je do 31. julija t. l. pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Rudolfovem.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 9. julija 1902.

Št. 1234.

An der einklassigen Volksschule in Zalilog bei Eisern ist die Lehrer- und Schulleiterstelle mit den systemmässigen Bezügen nebst dem Genusse der Naturalwohnung definitiv, eventuell provisorisch zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis 10. August l. J. hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Krainburg am 8. Juli 1902.

Št. 575.

Štajersko.

Na dvorazredni v III. krajevni razred uvrsteni ljudski šoli v Šent Lenartu nad Laškem je nadučiteljsko mesto, na enorazredni v II. krajevni razred uvrsteni ljudski šoli v Mariji Reki okraj Vransko, pa mesto učitelja obenem šolskega vodje stalno popolniti.

Pravilno opremljene prošnje, katerim je priložiti tudi dokaz usposobljenosti za poučevanje v katol. verouku, se naj vložijo službenim potom pri dotičnem krajnem šolskem svetu do 15. vel. srpana 1902.

Celje, dne 12. julija 1902.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Crnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljke naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.